

I dag

UM FRIHANDILSOKIÐ

1. juli var frihandilsokið ein veruleiki. Mætir menn sögdu tá sína hugsan um hessa samskipan. Hetta eru orð Viggo Kampmanns statsministara, til javnaðarblaðið »AKTUELT«:

»Danmarks betydelige udenrigshandel medfører for os en særlig interesse i, at verdenshandelen foregår under de fræst mulige vilkår. Dannelsen af de store markedsorganisationer er en af de veje, der fører til dette mål. Ud fra denne betragtning anser vi dannelsen af Den Europæiske Frihandels-sammenslutning for et meget betydningsfuldt fremskridt i udviklingen af de økonomiske relationer mellem folkene. Vi ser frem til, at der inden for denne sammenslutning rammer vil ske en udvidelse af samhandelen med såvel industriens som

landbrugets produkter, og at vi derved opnår en bedre international arbejdsdeling til gavn for levestandarden i de syv lande. Jeg er overbevist om, at også udenforstående lande igennem en forøget samhandel med sammenslutningens lande vil drage fordel af den styrkelse af vor økonomi, der således kan forventes.

Vi má imidlertid gøre os klart, at Frihandels-sammenslutningen ikke er den endelige løsning på Europas samhandelsproblemer....«

SOSIALURIN Viðmerkingar

LOGMANNROÐAN og viðgerðin av henni prógar var til fulnar, at tann uppbyggingar- og framburðarleið, JAVNAÐARLANDSSTÝRIÐ setti sær sum mál, var hin rétta, og at mót mælisflokknarir eru verri komnir á holdum enn nakrantíð áður.

Tæir seinastu stóru tjakfundirnir úr lögtinginum — bæði teir, ið mótmælisflokknarir so harðliga hava verið imót, at útvarpa, og teir, ið nú regluliga verða útvarpaðir — hava givið eina framúr góða mynd av, hvussu ússaligir og eidasorir mótmælisflokknarir eru vorðnir. Ikki bara tað; nei, ein fær varhuga av, hvussu óvanliga skjótt teir koma til afturs, tá einhvør pinkulingaroynd kemur frá teimum at seta at JAVNAÐARLANDSSTÝRINUM og tess máløvisa endurreisingarbeiði, ið so bráneyðugt var m. a. orsakað av fólkaflaksskum 8 ára rakpolitikki og vanstýri. AT áður so branegjaðir menn skulu verða vorðnir slíkir politiskir mistivningar, er óivað mongum heldur enn ikki ótrúligt; men útvarpingarnar ljúgva ikki; tær siga frá einum steindeyðum mótmælspolitikki og mótmælismonnum, ið einki hava at seta upp i móti realitetspolitikkinum enn orðaskvaldur.

Brøv til Sosialin

»ALTMODINERANDI FRÆLSI«

Tá hin ofta søguligi, áhugaverði: Poul Petersen, lögtingsmaður, frá tingsins roðarapalli talar um »hina altdominerandi, persónligu friheitina fyri i tíðini.« er tað óvað mongum dekaní hart at sita tigandi; tí hvør var hin »altdominerandi friheitin fyrr?»

Allir Føroyingar kenna hana.

Trældómur!

Trælir og trælkonur hjá bóndum og prestum. Bert stórbóndin og prestarnir høvdu rætt til at flota bát. Eitt neyðaraliv, hungursliv. Ongar løn og ongar livsmøguleikar. Tað var tilveran. Og vit hava staðarnavn, ið stórliga tala fyri, at hesi, ið lvdú i tí av Poul Petersen hálvøða »altdominerandi frælsis«, vórðu tveitt út av bakknum, tá tey vórðu gomul, og ikki meira orkaðu at arbeiða.

Nei, farið ikki og poti slíka »nationalt«-ósnanndipropagandu niður i okkara fól.

Annað máttu lögtingsmenn havt at tala um.

Lurtari

ey Gao

FULLVELDI. 18. sept. i 1946 kunngjordi fólkaflakkurin, ið tá hivið meiráluta á tingi við tað, at ein av javnaðartingmonnum var farin i part við teimum:

»at Føroya fólki við fólkaatkvøðuni 14. sept., klárt hevði givið tinginum til kennar, at alt landaræði fyri Føroyum er her á landi, og at lögtingsins skylda tí er at útanna fólksins vilja...«

Verunleiki

TAÐ ER VERULEIKI AT JAVNAÐARLANDSSTÝRIÐ nú á hvørjum ári útvegar 3 milj. kr. af trat teim pengunum, ið settir verða á figgarlógina sum lögtingsins partur til endurnýggjan skipaflotans.

adrir SIGA:

Undir viðgerðini av lögmannsroðuni segði Marius Johannesen um Kjtartan Mohr og hansara uppfatan av roðu lögmannsins, tá tingið varð sett:

»Ht eyga skal einki gott sjá, visti síðan á enn eitt gamalt orðatal: »Blind hona finnur eisini korne og legði so aftrat:

«...men Kj. Mohr fann einki...«

veitst tú

AT Bert 8 pst. av øllum havbotni liggur á minni enn 200 m dýpi, 16 pst. á minni enn 300 m dýpi. Meðaldýpi havsins er umleið 4000 m.

AT Tær 100.000 kubikmetrarnar av regni, ið falla niður á jørðina á hvørjum ári koma upp úr havinum.

AT Tað er 1400 kubikkilometrar av vatni i havinum. Tað av landsøki, ið kemur uppúr havinum fyllir bara 6 pst. av havnøgðini.

AT Mars eins og jørðin hevur is við pólararnar, at á Merkur er einki slag av vatni, at Jupiter og Saturn heldur ikki

Nakrir viðmerkingar

Alt er mærløyt; men ikki alt er mærl at gagni.

Hesi vísdómsorð eru sonn, bæði andaliga og handaliga. Tað var ógvuliga áhugavert at hoyra okkara lögtingsmenn tosa i útvarpinum, tá lögmannsroðan var til ummælis i tinginum. Ein maður helt fyr, at Marius Johannesen vendi skankarnar i veðrið á Kjtartan Mohr. Orðabókin svikur Kjtartan. Onkur vil verða við, at hann hevur funnið hana umborð á Vikholm á sinni, og at hon er öldargomul — ja, eg veit ikki, men illa passar hon. Vit kunnu nú víta, hvat vit føroyingar hava at vænta okkum, tá tað sjálvstýrið er komið. Ið fólkaflakkurin vil hava. Tveir menn úr hesum flokki og báðir foddir og vaksniir upp i vanligum føroyskum heimum (Skúvoy og Funningi), nevniliga Poul Petersen og Hákon Djurhuus, leððarar av fólkaflakkinum. Hesir menn góvu okkum lurtarum mikið til hugsu um, sum vit ikki mugu gloyma. Poul Petersen vildi ikki vera við at góða føroyingar upp, sum teir verða tað i dag. Tá so Marius Johannesen helt, at tað als ikki var at góða fólki, um vit høvdu somu sosiala forsiorg, sum øll hini norðanlondini hava i dag, tók Hákon Djurhuus til orða fyr, at útyðda meining Poul Petersens og helt fyr, at at góða skuldi skiljast soleiðis, at tá vit finga sjálvstýri, átti Føroya fólki ikki at kenna til alt hetta góða, vit hava i dag, tí so var sjálvstýrið lættari at bera.

Ja, so víta vit tað; men so er spurningurin til tin og til mín: Er eitt tilíkt sjálvstýri gagnligt? Hvørki Hákon ella Poul kunnu snúgva sær undan sínum orðum, og tá ein, teir nevndu Jógván á Dul, helt útvarpsroðu fyr, Thorstein Petersen, segði hann bart út, at hann var imóti allari sosialari forsiorg. Fólkaflakksmenn siga, at livið undir sjálvstýrinum, ið teir vilja skipa, skal vera eitt vesalt, rak, neyðarsligt og fátækt liv. Nú vil eg spyrja okkara fólki: hvat er betur, tað liv vit liva i dag undir okkara heimastýrslóg, enn at avtaka okkara sosialu skipan, sum øll hini Norðanlondini hava, og kasta alla sosiala lógávu fyr, borð, ikki hava fólkapensjón og ikki avlamispensjón, einki

Lønbatí bíða í tvey ár

Undir orðaskiftinum um lønir arbeiðsmanna helt Tr. Samuelsen, at sambandsmenn ikki kundu ganga við til at broyta eina lóg, sum beint nú var samtykt av ttinginum. Tað vildi minka um virðingina av tinginum sum lóg-gávuti. Arbeiðararnir máttu tí bíða i tvey árini sum lógin var i gildi. Hartil svaraði P. M. Dam, at tað ikki kundi vera nokur mannminkan um menn, ið høvdu tikið feil, rættaði feilín aftur i somu lotu, teir vóru gjordir varnir við feilín. Hetta ráddi serliga, um talan var um lógávu fyr, 6 á 7000 arbeiðsmenn við teirra familjum.

Dam helt, at máttu arbeiðararnir bíða i tvey ár, komu eisini hinir, hvørs lønagna var knýtt til lønbatan hjá arbeiðarunum at bíða i tvey ár. Sambandsmenn komu tí at avgera, um tænastumannalønirnar vórðu framdar nú beinanvegin.

Hetta at bíða við at geva arbeiðsmönnum og tænastumönnum lønbatá var óforsvarligt og órættvist.

hava vatn, tí har er kuldin frá 130—150 kuldastig.

AT I 1952 funnu teir djór i indiska havinum, ið teir hildu vera útteyð fyr, 350 m.lj. árum síðan.

til sjúkravesin og læknar o. s. fr. Kjtartan helt tað fara fram ein sorgarleikur i Føroyum i dag. Tað er tann sami Kjtartan, ið skuldi skera skeytið hina ferðina.

Jú, tann maður ella kvinna, ið dugir at teinkja ella siggja, eru greið yvir, hvat bagir hesum monnum. Sakin er tann, at vit i dag hava eitt landsstýri. Ið av øllum alvi roynur at gera nakað munandi fyr, okkum, og at tað siggjast stór úrslit hesa stutta tíð. Hetta er beiskur biti hjá Hakuni, Pouli, Kjtartani og Erlendar-monnum.

Nei, sanniliga var tað ikki talan um nakra kvetting fyr, 40 árum síðani, men harafturimót, var tað ofta havt á lofti at fáa eina heimastýrslóg, og hana hava vit fingið; men nú, ið seinnu tíðini er tað hent, at nakrir orvitis heilar eru farnir yvir gevind, sum maðurin segði. Men Poul Petersen og Hákon Djurhuus Poulsen hava sagt okkum, at teir vilja arbeiða imót; eini tíð, ið kann avloysa hesa gøðingartíð, við eini rak-tíð, ið er før fyr, at bera tað sjálvstýri, ið teir vilja skipa fyr. Nú stendur til okkum Føroyingar, hvat vit velja, danska orðatakið sigur: Son man rede sin seng, så ligger man. Fáa vit alt ov meinar hólpur undir lendarnar, kanska tí hoyra frá okkum aftur.

Eldri Føroyingar.

Hvor hevur skuldina fyr, at tænastumenn, harundir studentaskúlararnir komu at bíða eftir lønbatá?

Tað er próvligt, at javnaðarflokkurin hevði sjálvur fullfiggað uppskot um lønbatá til arbeiðsmenn, og at hann var við til at seta fram uppskot um lønbatá til tænastumenn.

Vóru hinir flokkarnir ella bara ein meirluti av teimum við javnaðarmönnum við atkvøðum at fremja hesi mál, er eingin ivi um, at bæði arbeiðsmenninir og tænastumenninir høvdu havt fingið lønbatá sín, lønbatan, sum tænastumenninir óløgga eru farnir i verkfall fyr.

Hetta kann einki uttanumtos káva burtur.

Við rættvísissjóðu síni til allar síður var javnaðarflokkurin so stutt einasti flokkur, sum heitur var fyr, eini fullari løysn av lønartættunum, sum vóru — og stóðugt eru — á tingi.

Sambandsmenn, sjálvstýris-, fólkaflakks- og tjóðveldismenninir, sum ikki vildu fremja uppskot javnaðarmanna um lønbatá til arbeiðsmenninir, hava so stutt alla skuldina fyr, lønflakjun, og stríðnum, sum er uppi i dag.

Spurningur

Góði Sosialurin. Kundi tú ikki givið okkum eina uppstilling av, hvussu ið lønirnar liggja i dag hjá arbeiðsmönnum, starvsmonnum og tænastumönnum landsins?

Vit, sum ikki hava fullt skil á hesum, men hoyra so ymiskt um tað, vildu havt gott av at sæð sonnt tøl um hetta.

Við hávirðing.

Hans Jacob Thomsen.

Vit skulu royna at gera hetta til næsta blað.

Blaðstj.

Fleiri leirkanningar i Suðuroy

Seinast i august koma menn frá svenska felagnum Reymerholms Gamla Industri Aktiebolag at gera fleiri kanningar av leirinum, áðrenn frumleiðsla byrjar.